
[2020-71 i 73-RE](#)

Causa 2020-71 i 73-RE

(*Rubia Martínez i Bentahar Ballin c/ Principat d'Andorra*)

Números de registre: 476-2020 i 487-2020. Recursos d'empara

Sentència del 17 de febrer del 2021

BOPA núm. 25, del 24 de febrer del 2021

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 21 d'octubre del 2020, per la representació processal del Sr. Francesc Rubia Martínez, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 2 d'octubre del 2020, dictat pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que anul·li l'aute del 21 de setembre del 2020, dictat per la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia, mitjançant el qual es prorroga la situació de presó provisional del recurrent, l'aute del 26 de setembre del mateix any que denega l'*habeas corpus*, dictat per la Batllia de Guàrdia, així com l'aute del Tribunal de Corts anteriorment esmentat pronunciat en apel·lació, que es declari la posada en llibertat immediata del recurrent, i que es declari que aquest té dret a una indemnització pels danys i perjudicis soferts per la privació de llibertat injustificada;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 22 d'octubre del 2020, per la representació processal del Sr. Ali Bentahar Ballin, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 30 de setembre del 2020, dictat per la Batllia de Guàrdia, i, contra l'aute del 6 d'octubre del mateix any, dictat en apel·lació pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret a la llibertat del recurrent, que anul·li les resolucions impugnades, que s'acordi la llibertat immediata del recurrent, i que es declari que aquest té dret a una indemnització per haver estat en situació de presó provisional més temps del legalment establert;

Vista la Constitució, especialment els articles 9, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'acte del Tribunal Constitucional del 18 de desembre del 2020, que va acumular els recursos d'empara 2020-71-RE i 2020-73-RE i va admetre a tràmit la causa acumulada, sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 25 de gener del 2021, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per les representacions processals respectives dels recurrents i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Jean-Yves Caullet;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 22 de gener del 2020, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia va dictar un acte mitjançant el qual declarava processat, entre d'altres:

- el Sr. Ali Bentahar Ballin per uns presumptes delictes de cessió de droga tòxica cocaïna, cristall i derivat del cànnabis a menors d'edat, de proporció il·lícita a una persona major d'edat de droga tòxica cristall, de consum de droga tòxica cocaïna i cristall, i per unes presumptes contravencions penals continuades de consum de cànnabis i de consum de cànnabis en grup, i, decretava la seva presó provisional sense fiança;

- el Sr. Francesc Rubia Martínez per uns presumptes delictes de cessió de droga tòxica cocaïna a menors d'edat i en centre d'esbarjo, de proporció il·lícita a una persona major d'edat de droga tòxica cocaïna, de consum de droga tòxica cocaïna, i, d'aquest mateix consum en local públic, i, decretava la seva presó provisional sense fiança.

1.2. El 20 de maig del 2020, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia va dictar sengles actes en què, d'acord amb l'article 108 del Codi de procediment penal, prorrogava, respectivament, la presó preventiva dels Srs. Francesc Rubia Martínez i Ali Bentahar Ballin per un període de quatre mesos més.

1.3. El 21 de setembre del 2020, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia va dictar sengles actes en què, fonamentant-se igualment en les disposicions de l'article 108 del Codi de procediment penal, prorrogava, respectivament, la presó preventiva dels Srs. Francesc Rubia Martínez i Ali Bentahar Ballin per un període de quatre mesos.

1.4. El 25 de setembre del 2020, la representació processal del Sr. Francesc Rubia Martínez va presentar un procediment urgent i preferent en defensa del seu dret a la llibertat.

Aquell mateix dia, la Batllia de Guàrdia va dictar un aute mitjançant el qual reconduïa aquesta petició de procediment urgent i preferent a un procediment d'*habeas corpus*, atès que els supòsits al·legats pel processat de vulneració de la seva llibertat s'encabien en les disposicions de l'article 6 de la Llei transitòria de procediments judicials.

El 30 de setembre del 2020, la representació processal del Sr. Ali Bentahar Ballin va presentar un procediment d'*habeas corpus* en defensa del seu dret a la llibertat.

1.5. El 26 de setembre del 2020, en relació amb la situació de presó provisional del Sr. Francesc Rubia Martínez, i, el 30 de setembre del mateix any, en relació amb la situació de presó provisional del Sr. Ali Bentahar Ballin, la Batllia de Guàrdia va dictar sengles autes en què decidia no donar lloc als *habeas corpus* sol·licitats.

1.6. Tant les representacions processals dels Srs. Francesc Rubia Martínez i Ali Bentahar Ballin, com el Ministeri Fiscal, van interposar, respectivament, recurs d'apel·lació contra aquesta darrera decisió, i, el 2 d'octubre del 2020, en relació amb el Sr. Francesc Rubia Martínez, i, el 6 d'octubre del mateix any, en relació amb el Sr. Ali Bentahar Ballin, el Tribunal de Corts va acordar desestimar aquests recursos i confirmar la decisió de la Batllia de Guàrdia.

1.7. El 21 d'octubre del 2020, la representació processal del Sr. Francesc Rubia Martínez va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 2 d'octubre del 2020, dictat pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució.

L'endemà la representació processal del Sr. Ali Bentahar Ballin va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 30 de setembre del 2020, dictat per la Batllia de Guàrdia, i contra l'aute del 6 d'octubre del 2020, dictat pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació dels recurrents

- De manera substancial, els recurrents al·leguen que des de la pròrroga del 20 de maig a la del 21 de setembre havien transcorregut 4 mesos i 1 dia (realitat que no ha estat qüestionada per ningú) i aquesta situació incompleix les disposicions de l'article 108 del Codi de procediment penal i vulnera, per tant, el seu dret a la llibertat.
- Destaquen que la mesura de presó preventiva és extraordinària i només es pot dictar en els supòsits taxats en l'article 103 del Codi de procediment penal. El batlle instructor ha de revisar la situació del pres abans que el període inicial decretat o qualsevol de les seves pròrrogues expiri.
- Segons el seu parer, cal efectuar una interpretació *favor libertatis* del contingut de l'article 108 del Codi de procediment penal, com així ho indiquen les jurisprudències del Tribunal Europeu dels Drets Humans i del Tribunal Constitucional, i cal considerar, per tant, que els períodes de quatre mesos són independents, quan el primer còmput de quatre mesos ha expirat cal iniciar-ne un de nou.
- Afirmen que l'article 108 esmentat és molt clar i regula les pròrrogues de la situació de la presó provisional, independentment del resultat de la suma dels terminis en conjunt o de la data a la qual s'hagi ingressat en presó.

- Manifesten que no és possible realitzar una interpretació extensiva de l'article 108 esmentat, al contrari, la interpretació ha de ser literal o restrictiva, per tal de garantir les exigències constitucionals del dret a la llibertat.

- En aquest cas, del contingut de l'article 108 esmentat és clar que la segona pròrroga de presó provisional hagués hagut de decretar-se el 20 de setembre i no l'endemà, destacant que el Ministeri Fiscal també té aquesta mateixa posició.

- Recorden que allò que el batlle d'instrucció ha de valorar és si manté o no la presó provisional, d'acord amb els paràmetres legals, i això ja exclou que s'hagi d'acudir a l'inici de la mesura restrictiva de drets, ja que un cop prorrogada la mesura estem davant una nova mesura. El criteri de l'ingrés inicial en presó només serveix per a la primera pròrroga.

- També destaquen que la batlle instructora no va indicar l'inici dels efectes de la pròrroga.

- Si bé és cert que el Tribunal de Corts fa una interpretació de la norma des de l'òptica del principi de prudència, ho fa a favor del batlle instructor que ha de decidir la mesura de privació de llibertat i no a favor de la persona privada de llibertat.

- També posen en relleu que l'article 108 mateix estableix que l'expiració del termini màxim té com a conseqüència la posada en llibertat del processat.

- Per acabar, la representació processal del Sr. Francesc Rubia Martínez demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que anul·li tant l'aute del 21 de setembre del 2020, dictat per la Secció d'Instrucció 2 de la Batllia, com les resolucions recaigudes en el procediment de l'*habeas corpus*, que es declari la seva posada en llibertat immediata, i que es declari que té dret a una indemnització pels danys i perjudicis soferts per la privació de llibertat injustificada.

I, la representació processal del Sr. Ali Bentahar Ballin demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del seu dret a la llibertat, que anul·li les resolucions impugnades, que s'acordi la seva llibertat immediata, i que es declari que aquest té dret a una indemnització per haver estat en situació de presó provisional més temps del legalment establert.

2.2. Argumentació del Tribunal de Corts

- De manera preliminar, el Tribunal de Corts afirma la possibilitat d'emprar el procediment de l'*habeas corpus* tot i tractar-se d'una detenció ordenada per l'autoritat judicial quan no s'han respectat els drets que la Constitució i les lleis garanteixen a tota persona privada de llibertat.

- En aquest cas, els recurrents al·leguen que la seva presó provisional inicialment acordada i prorrogada una primera vegada conforme a llei, ha esdevingut il·legal, perquè la segona pròrroga s'hauria dictat fora del termini legalment establert.

- El Tribunal de Corts manifesta que els terminis de la presó provisional i de les seves successives pròrrogues són clars, com també és clara la forma en què s'han de computar: de data a data quan són expressats en mesos, com és precisament el cas.

- Ara bé, allò que és objecte de controvèrsia és en realitat la data de l'inici del còmput dels terminis

de pròrroga de presó provisional.

- La Batllia considera que el punt de partida d'aquest còmput és la data de l'adopció inicial de la mesura cautelar (el 22 de gener del 2020) i els recurrents i el Ministeri Fiscal consideren que el punt de partida del còmput de cada pròrroga és la data de la resolució en què s'acorda cada pròrroga, si no es fa cap menció que en disposi altrament (en aquest cas, el 20 de maig del 2020).

- El Tribunal de Corts analitza la lletra de l'article 108 del Codi de procediment penal i conclou que per allargar el termini inicialment acordat, aquest ha d'haver primer arribat a terme, ja que per definició no es pot prorrogar allò que encara no ha acabat. Això no significa però que per prorrogar la presó inicialment acordada, cal que s'esperi a que expiri -ja que un criteri de prudència aconsella precisament tot el contrari- però sí que significa que la pròrroga no tindrà efectes o no començarà a comptar, fins que finalitzi el termini que es pretén precisament allargar.

- Per aquests motius considera que la data de l'inici del còmput dels terminis de les pròrrogues de la presó provisional ha de ser la data d'adopció inicial de la mesura, en aquest cas, el 22 de gener del 2020.

- Afirma que aquesta interpretació és lògica i raonable i que la persona en situació de presó provisional pot saber la durada màxima del seu empresonament provisional.

- Conclou, doncs, que la pròrroga de la presó provisional no ha estat adoptada un dia després del termini legalment concedit a tal efecte, sinó un dia abans i, per tant, respecta els límits temporals establerts pel legislador.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal considera que si l'acte del 20 de maig del 2020 va acordar la pròrroga de la presó provisional dels recurrents per un període de 4 mesos, sense efectuar cap altra precisió, aquest termini finalitzava el 20 de setembre del 2020, perquè a manca d'una regulació específica sobre el còmput dels terminis en matèria de pròrrogues de presó provisional, el període esmentat s'ha de comptar de data a data.

- Per consegüent, com que la pròrroga de presó provisional no va intervenir el 20 de setembre, sinó un dia després, la detenció dels recurrents va esdevenir il·legal per manca de títol habilitant, independentment de la data del processament, perquè els períodes de pròrroga de presó són de 4 mesos i no de 8.

- Cita una decisió del Tribunal de Corts mateix del 15 de novembre del 2002, en què s'estableix que el termini de 4 mesos comença a comptar en el moment en què l'autoritat judicial estableix la mesura, i que es fa de data a data (article 42.3 de la Llei qualificada de la Justícia).

- Considera que seria altrament si la batlle instructora hagués precisat que la seva decisió començaria a desplegar efectes el 22 de maig del 2020, cosa que no va fer.

- La resolució que acorda la mesura privativa de llibertat ha de contenir tota la informació en relació amb aquesta mesura, ja que en aquest cas, en què es limita el dret a la llibertat, el principi de seguretat jurídica s'ha de respectar amb molta més intensitat.

- Cita a aquest efecte, la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans i del Tribunal Constitucional en la matèria i conclou que quan s'arriba al final del termini de la mesura que dona cobertura a la presó provisional sense que intervingui una altra decisió en el temps atorgat, la persona afectada ha de ser posada en llibertat.

- Si bé el Tribunal de Corts reconeix l'existència de dues interpretacions diferents en relació amb el còmput del termini esmentat, el Ministeri Fiscal recorda la jurisprudència constitucional respecte de la preeminència del dret a la llibertat i considera que la interpretació efectuada pels recurrents i per ell mateix ha de prevaler.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que estimi els recursos d'empara respectius dels recurrents perquè s'ha produït la vulneració del seu dret a la llibertat.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El Tribunal Constitucional no és un tribunal de tercera instància, ni un tribunal suprem.

3.2. També convé recordar que la interpretació de la llei correspon als tribunals ordinaris, tret que aquesta sigui il·lògica o arbitrària.

3.3. El dret a la llibertat és un dret fonamental reconegut a la Constitució i les mesures de privació de llibertat estan estrictament emmarcades i han d'estar motivades per tal que la preeminència del dret a la llibertat es respecti.

El Tribunal Constitucional ha d'examinar, per tant, si en aquest cas la llei aplicable ha estat degudament respectada i si la interpretació efectuada pels tribunals ordinaris no ha afectat de manera excessiva el dret fonamental a la llibertat per tal com no s'haurien limitat a un examen formal de la qüestió.

3.4. Els recurrents no impugnen la motivació de les decisions que decreten el seu ingrés en presó provisional, plantegen de manera exclusiva que com que la pròrroga per una durada de quatre mesos d'aquesta presó provisional va ser acordada el 20 de maig del 2020, aquesta mesura havia de finalitzar el 20 de setembre següent, i que la decisió de la segona pròrroga adoptada el 21 de setembre era per consegüent il·legal, afegint que la seva posada en llibertat hagués hagut d'intervenir com a més tard el 20 de setembre del 2020 a mitjanit.

3.5. El dret dels recurrents a impugnar aquesta decisió no és objecte de discussió, ja que el Tribunal de Corts es va pronunciar al respecte en fase d'apel·lació i va argumentar en dret i de manera detallada la seva decisió de desestimació del recurs d'apel·lació.

3.6. La qüestió plantejada és molt clara, es tracta de saber a quina data va prendre efecte la primera decisió de pròrroga de la presó provisional dels recurrents, d'una banda, pel que fa al respecte formal de la llei, i, d'altra banda, pel que fa al respecte del principi de seguretat jurídica i a la primacia del dret a la llibertat en cas de dubte.

Efectivament, d'aquesta qüestió depèn la legalitat de la presó provisional del 21 de setembre del 2020 i, així doncs, la legalitat de la segona decisió de pròrroga de la presó provisional dels recurrents.

3.7. La primera mesura de presó provisional es va pronunciar de manera motivada conformement a la llei, el 22 de gener del 2020, per una durada de quatre mesos; i és pacífic que la seva finalització havia de ser el 22 de maig del 2020.

3.8. La decisió que va acordar la pròrroga va intervenir el 20 de maig del 2020. En les seves al·legacions, el Ministeri Fiscal addueix que "*a falta de precisar que la mateixa desplegava els seus efectes a partir del dia 22/5/20*", el termini comença a computar-se en el moment en què l'autoritat judicial estableix la mesura.

Per resoldre aquest punt essencial, tenint en ment el caràcter primordial del dret a la llibertat, cal examinar de manera precisa el redactat emprat per la batlle instructora en la seva decisió.

Aquesta decisió acorda "*Prorrogar el termini de presó provisional del processat (...), mesura de caràcter personal que fou decretada per aute de processament de data 22.01.2020, per un període de quatre mesos*".

Sense la referència explícita a la data de la primera decisió i sense l'esment igualment explícit de la pròrroga del terme dels efectes de la primera decisió, podria existir un dubte legítim i, a causa de la preeminència del dret fonamental a la llibertat, aquest dubte hauria dut a considerar com a data d'efecte de la pròrroga, la data de la decisió de pròrroga mateixa, és a dir, el 20 de maig del 2020, d'acord amb la interpretació efectuada pels recurrents i pel Ministeri Fiscal.

Tanmateix, en aquest cas concret, es va prendre la precaució de fer una referència explícita a la data de la primera decisió de presó provisional, els efectes de la qual es prorroguen de quatre mesos, la precisió requerida per l'argumentació del Ministeri Fiscal existeix explícitament; la data d'efecte de la prolongació és aquella del final dels efectes de la mesura d'aquesta manera prolongada, és a dir, el 22 de maig del 2020.

3.9. Per consegüent, les mesures previstes en la llei en matèria de terminis i de condicions de renovació de les mesures de presó provisional han estat formalment respectades i, a més, les decisions adoptades no són susceptibles d'haver engendrat un dubte legítim sobre les seves dates respectives d'inici i de finalització dels seus efectes que haguessin hagut, cas d'establir-se, de beneficiar els recurrents d'acord amb la primacia del dret a la llibertat.

3.10. Altrament, pel que fa al respecte de la seguretat jurídica, cal destacar que la precisió de la llei en la matèria no està qüestionada, que la motivació en Dret de les decisions adoptades no permet cap sospita de manca de lògica o d'arbitrarietat, i que el recurs efectiu en apel·lació dels recurrents ha garantit el seu accés a la Justícia, reconegut a la Constitució.

3.11. A tall de conclusió, cal declarar que no s'ha establert cap vulneració de la llei, ni cap sospita de manca de lògica, ni d'irracionalitat, ni d'arbitrarietat; no es pot establir cap dubte legítim respecte de la claredat i de la precisió de les decisions impugnades a favor dels recurrents en nom del principi preeminent del dret a la llibertat; així doncs, el principi de seguretat jurídica també ha estat respectat; i, per consegüent, aquest Tribunal Constitucional ha de desestimar els recursos d'empara interposats.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar els recursos d'empara 2020-71-RE i 2020-73-RE interposats respectivament per les representacions processals del Sr. Francesc Rubia Martínez i Ali Bentahar Ballin.
2. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. Francesc Rubia Martínez, a la representació processal del Sr. Ali Bentahar Ballin, al president de la Batllia, al president del Tribunal de Corts i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 17 de febrer del 2021.

Josep-D. Guàrdia Canela
President

Jean-Yves Caullet
Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy
Magistrat

Dominique Rousseau
Magistrat